

körülötte, hogy kényelmesen elhelyezzék, akkor magához hívta Irinát és szigorún, szinte nyersen megkérdezte tőle.

— Hogy hívnak?

— Arra miért kíváncsi? — kérdezte Irina.

— Tudni akarom!

— Irina vagyok. De miért kell a nevedet tudnia?

— Rólad nevezem el a lányo-

mat, hogy emlékezzék rád. Szívemből köszönöm neked, Irina! És háromszor megcsókolta. Majd a csecsemő felé fordult, azóta azt már fehérbe pólyálták.

— Irina!...

Ez neki szólt, az új Irinának. Most szólította először a nevéen. És mosolygott.

Fordította Gellért György

PROVINCIÁINK és kritikusaink több évnyi tünődés után váratlanul eljutottak Cocteau tiszteletéig és szolgálatáig, a költőnek nemrégiben két színdarabját is játszották Pesten, a „Rettenetes szülők”-et és a „Szent szörnyelvegek”-et, — Párizsban viszont megindult a Cocteau-revizió: Claude Mauriacnak most jelent meg „Cocteau, vagy a hazugság igazsága” című támadó könyve, amely ellen Henri Hell vonult fel nagyobb tanulmánnyal a „Fontaine”-ben, az új irodalmi folyóiratban.

Cocteau megérte, hogy Edmond Rostand-hoz hasonlítták, üresnek és csillogónak bélyegzik. S végső soron már-már nem is róla esik szó, inkább arról, amit képvisel: a hamis irodalomról. Az ál-irodalomról, a hazug irodalomról.

Felmerül a kérdés, hogy a sok cicoma és grimasz között mi a költő saját tulajdona és mi tartozik az emberiségre, — így fogalmazza a vádat Claude Mauriac. Mert komoly vád ez, — Mauriac elsősorban Cocteau-t tartja felelősnek az irodalom megromlásáért; az igazság, a valóság, a hitelesség elherdáltsáért s e régi erények helyett a hazugság, az eszményítés, a pátosz-mérgező rangjáért.

A védelem, Henri Hell erre így felel: Az olvasók és a kritikusok legnagyobb része nem hajlandó Cocteauban mást, többet látni, mint egy ragyogó maszket. Ezt az álarcot nézik s nem pillantanak mögéje. Munkáinak szabálytalansága elfedi előlük a lényegét. A költők félreismerhetők. Cocteau életműve nem piruettek sora s nem mesterségbeli ügyeskedés, ezt az életművet belső nagyság és igazi tragikum jutt. A csillogás és az álhatatlanság titkos sebet takar: a hataláfélelmet, a megsemmisülés bizonyosságát. Cocteau sokjéte kísérletezése a ragyogó külső alatt tragikus erőfeszítés.

Az ellenfél, Claude Mauriac sem tagadja a támadott költő értékeit, könyvében szép portrért rajzol Cocteaúról. A Plain-Chant költője már első írásaiban elfordul a realitástól s minden banalitástól, — a természetfeletti iránt érdeklődik. Abban az erőfeszítésben, hogy elszabaduljon a földtől, három eszköz segít: az álom, mely átalakítja a valóságot; a szerelem, mely a pillanatot örökkévalóságra tanít; s végül az óptim, mely kiszabadít az időből. De itt hangzik el Mauriac vádjá: Cocteau hazudik. Hazudik hitűségéből és gyönyörködésből. Hazudik, amikor ragyogó szavakkal angyalokat idéz énekben. Hazudik, mert mindebben, angyalokban és természetfölöttiben, Cocteau nem hisz. Becsapja az olvasót és saját magát, amikor tisztaságról beszél és ugyanakkor nyakig benne ül a tisztátalanságban és a mesterség jogásaiban. Becsapja magát, mert nem mer szembenézni sorsával, nem vállalja ezt a sorsot alázattal, s nem látja meg maga körül a tesújtó valóságot.

Az ember és a mű között mindig szakadék van, s a kritika legyen olyan ragyogó tükör, amely ne az alkotót, de az életmű-titkos szépségeit és gazdagságát mutatja fel, — így hangzik a védelem zárótétele.

Eddig a Cocteau-pőr.

Lényege a hamis irodalom problémája. A hamis elbájosztása az igaztól. Ami Cocteau illent, — bizonyos, hogy a Plain-Chant költet versei szépek, bizonyos, hogy a Les enfants terribles izgalmas és meghökkentő vallomás a gyerekkorról, de az is bizonyos, hogy Cocteau életműve a ragyogó héj mögött mégis romlékony gyümölcs.